

“LA MENACE TERRORISTE EST LÀ”

Turvallistamisen retoriset keinot Ranskan pääministeri Manuel Vallsin puheessa

Jyväskylän yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Politiikan tutkimus
Anna-Sofia Heikkinen
Kandidaatintutkielma
Syksy 2018

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä – Author Anna-Sofia Heikkinen	
Työn nimi – Title “La menace terroriste est là” Turvallistamisen retoriset keinot pääministeri Manuel Vallsin puheessa	
Oppiaine – Subject Politiikan tutkimus	Työn laji – Level Kandidaatin tutkielma
Aika – Month and year 12/2018	Sivumäärä – Number of pages 27
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkielmassa analysoidaan Ranskan entisen pääministerin Manuel Vallsin poikkeustilan pidentämistä käsittelevän puheen retorisia keinoja turvallistamisteorian viitekehyksessä. Turvallistamisteoria perustuu Kööpenhaminan koulukunnan ajatuksiin, ja teoreettisessa viitekehyksessä esitellään lyhyesti myös siihen keskeisesti liittyvät käsitteet politisointi ja puheaktiteoria Kari Palosen sekä J.L. Austinin teorioihin perustuen. Retorinen analyysi on tehty kahteen eri retoriikan teoriaan pohjaten, jotka ovat Aristoteleen klassinen retoriikka sekä Kenneth Burken perustroopit ja identifikaatio.</p> <p>Tutkielman aineistona on Manuel Vallsin 19.11.2015 kansanedustajille pitämä puhe, joka käsittelee vuoden 2015 marraskuun Pariisin terrorismi-iskujen jälkeisen poikkeustilan pidentämistä ja siihen liittyvän lainsäädännön muuttamista. Puheen taustaa havainnollistetaan esittelemällä poikkeustilaan liittyvää ranskalaista lainsäädäntöä sekä poikkeustilan käsitettä. Tutkimuskysymykseen, eli siihen millaisia turvallistamiseen pyrkiviä retorisia keinoja puheessa on käytetty, on vastattu analyysissä erittelemällä käytettyjä keinoja kolmeen eri kategoriaan: turvallisuustoimijan uskottavuus, turvallisuuden puhuminen sekä poikkeuksen perustelu. Kategoriat ovat rajoiltaan joustavia, mutta ne helpottavat silti analyysin jäsentämistä.</p> <p>Puheesta on löydettävissä useita erilaisia retorisia keinoja turvallistamiseen pyrkimiseksi. Eri retoriikan teorioiden elementeistä erityisesti identifikaatio on puheessa ilmeistä. Myös turvallistavia puheakteja sekä turvallistamisen peruskäsitteisiin (kiireellisyys, prioriteetti) viittaavia ilmaisuja käytetään runsaasti.</p>	
Asiasanat – Keywords Turvallistaminen, poikkeustila, retoriikka, politisointi, Ranska, terrorismi	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 RANSKA VUODEN 2015 ISKUJEN JÄLKEEN.....	3
2.1 Terrori-iskut ja lakimuutokset	3
2.2 Poikkeustila	4
3 TEORIAPOHJA JA METODI.....	7
3.1 Aineisto ja lähteet.....	7
3.2 Laadullinen sisällönanalyysi	8
3.3 Teoreettinen viitekehys	9
3.3.1 Turvallistamisteoria, turvallistaminen ja puheteot	9
3.3.2 Retoriikka-analyysin teoriaa	11
4 RETORINEN ANALYYSI MANUEL VALLSIN PUHEESTA	14
4.1 Turvallisuustoimijan uskottavuus.....	14
4.2 Turvallisuuden puhuminen.....	17
4.3 Poikkeuksen perustelu.....	18
5 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	22
6 LÄHTEET.....	24

1 JOHDANTO

Vuonna 2015 Ranskassa koettiin lukuisia tuskallisia terrori-iskuja, niistä tuhoisimmat marraskuun 13. päivänä. Koko maan kattava poikkeustila julistettiin saman päivän iltana poikkeustilaa koskevan aiemman lainsäädännön perusteella. Epätavallinen tilanne ja iskujen kokoluokka saivat päättäjät kuitenkin tuntemaan painetta uudenlaisten keinojen löytämiseksi terrorismiin vastaamisessa ja sen estämisessä. Komissiot saivat tehtäväkseen muotoilla nopeasti ensimmäistä poikkeustilaa pidentävää lakia (Loi prorogant l'application de la loi n° 55-385 du 3 avril 1955 relative à l'état d'urgence et renforçant l'efficacité de ses dispositions) joka esitettiin lopulta parlamentille äänestettäväksi. Ranskan silloinen pääministeri Manuel Valls piti puheen 19. marraskuuta 2015 parlamentin alahuoneen jäsenille, jossa hän kuvaili viimeisimpiä iskuja, esitteli uutta lakiehdotusta, sen sisältöä ja laatimisprosessia sekä kertoi iskujen jälkeisistä toimenpiteistä, jotka julistetun poikkeustilan perusteella oli pantu täytäntöön. Puheen tarkoituksena oli lakiehdotuksen esittelemisen lisäksi myös kehottaa kansanedustajia äänestämään sen hyväksymisen puolesta istunnon lopuksi. (Gouvernement 2018b, Sénat 2018d.)

Tutkielmassa analysoidaan tätä pääministerin kansanedustajille pitämää puhetta. Puheen retorisia keinoja tarkastellaan turvallistamisteorian sekä valittujen retorisen analyysin teorioiden viitekehyksessä. Tarkoituksena on siis tarkastella, millaisin retorisin keinoin Valls pyrkii turvallistamaan poikkeustilan ja siten saamaan hyväksynnän sen mahdollistaville epätavallisille toimenpiteille. Tutkielman otsikko ”*La menace terroriste est là*” (Terrorismin uhka on täällä) on yksi puheesta löytyvistä Vallsin turvallistavista lausahduksista, joita tarkastellaan lähemmin tutkielman analyysiosassa. Vaikka puhe tarjoaa mahdollisuuden monitasoiseen analyysiin, on tässä tutkielmassa kuitenkin pyritty tarkastelemaan juuri turvallistamisen kannalta keskeisimpiä retorisia keinoja ja ilmauksia.

Tutkielman alussa esitellään tarkemmin Ranskan vuoden 2015 iskuja sekä poikkeustilaan liittyvää aikaisempaa lainsäädäntöä. Lisäksi esitellään poikkeustilan lopulta päättäneitä uutta terrorismin vastaista lakia sekä poikkeustilaa käsitteenä itsessään ja Ranskan kontekstissa. Tutkielman viitekehyksessä perehdytään turvallistamisteoriaan, erityisesti Kööpenhaminan koulukunnan eli muun muassa Barry Buzanin teorisoina. Teorialuvussa esitellään lyhyesti myös turvallistamisteoriaan läheisesti liittyvä puheaktiteoria ja Kari Palosen kehittämä politisointi-käsite. Retorisessa analyysissä puolestaan käytetään Kenneth Burken sekä klassisen retoriikan teorioita.

Poikkeustila, turvallisuustutkimus ja retoriikan teoriat ovat itsessään laajoja aihekokonaisuuksia, joten tutkielmassa on sekä selkeys- että pituussyistä rajattu näitä teorioita melko tiukasti, samoin kuin poikkeustilan tapauksessa. Retoriseen analyysiin sopivat teoriat on rajattu niin, että valittujen teorioiden elementit soveltuvat erityisesti turvallistamiseen.

Vaikka Ranskan poikkeustila on melko tuore tapahtuma, siitä on ehditty tehdä jonkin verran tutkimusta. Pääasiassa poikkeustilaa on kuitenkin tarkasteltu demokratian, ihmisoikeuksien ja juridiikan kannalta. Moni näistä tutkimuksista tarkastelee (pitkittänyttä) poikkeustilaa melko kriittisesti. Esimerkiksi Filip G. Bozinovicin informatiivinen artikkeli *Finding the Limits of France's State of Emergency* (2017) esittelee kattavasti Ranskan poikkeustilan aikajanan, ensimmäisistä poikkeustilanteista historiassa aina vuonna 2015 alkaneen poikkeustilan loppuaikoihin. Hän tarkastelee artikkelissaan poikkeustilaa demokratian näkökulmasta ja sen normalisointia sekä siihen liittyviä ongelmia. Artikkelissaan *From the Bataclan to Nice: A Critique of France's State of Emergency Regime* (2016) Bérénice Boutin ja Christophe Paulussen kritisoivat poikkeustilaa ja sen sallimia keinoja ihmisoikeuksien ja niiden loukkaamisen näkökulmasta ja ehdottavat käytännön muutoksia tilanteen parantamiseksi. Olivier Duhamel puolestaan tarkastelee poikkeustilan suhdetta Ranskan perustuslakiin pääkirjoituksessaan *Terrorism and Constitutional Amendment in France* (2016) sen valossa, että lakimuutoksen lisäksi hallituksen alkuperäisenä tavoitteena oli muuttaa myös perustuslakia.

On kuitenkin hyödyllistä tutkia poikkeustilaa myös muista näkökulmista, kuten tässä tutkielmassa on turvallistamisteorian ja retoriikan viitekehyksessä tehty. Poikkeustila on olennainen osa sekä turvallistamisteoriaa että turvallisuustutkimusta yleensäkin, sekä keskeinen osa myös poikkeuksellisuuden analysointia. Lisäksi turvallisuustutkimus on globalisoituneessa maailmassa yhä kiinnostavampi ja ajankohtaisempi aihe, ja sitä tutkitaan yhä enemmän ja useammista näkökulmista. Tutkielmassa käytetyn Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoriassa keskeistä on kuitenkin nimenomaan kielellinen tekeminen ja puheaktit, joilla “tehdään turvallisuutta”. Tämä ohjaa mahdollisia metodeja myös kielelliseen tutkimukseen, kuten tässä tutkielmassa käytettyyn retoriseen analyysiin. Tutkielma pyrkii osoittamaan, miten harkitusti kieltä käyttämällä on mahdollista saada tai ainakin pyrkiä saamaan yleisö hyväksymään tavanomaisten prosessien ohituksen ja poikkeukselliset, jopa ongelmalliset toimet ratkaisuna turvallisuuskysymyksenä esitettävään ongelmaan.

2 RANSKA VUODEN 2015 ISKUJEN JÄLKEEN

2.1 Terrori-iskut ja lakimuutokset

Vuonna 2015 Ranskassa koettiin useita vakavia terrori-iskuja. Vuoden alussa 7. tammikuuta Chérif ja Said Kouachi hyökkäsivät Charlie Hebdo-lehden toimitukseen ja tappoivat 12 ihmistä (Midi Libre 7.1.2015, 8.1.2015). Iskun seurauksena Vigipirate, Ranskan kansallinen turvallisuushälytysjärjestelmä nostettiin sen korkeimmalle valppaustasolle, “hyökkäyshälytykselle” (alerte attentat) (L’Express 7.1.2015). Saman vuoden aikana Ranskassa tapahtui myös useita muita, joskin pienempiä hyökkäyksiä (kts. Bastié 16.11.2015), kunnes marraskuun 13. päivänä Pariisissa koettiin useita hyökkäyksiä ja pommi-iskuja Stade de France-stadionilla, Bataclan-konserttisalissa sekä 11. arrondissementin kahviloissa ja kaduilla, jotka tappoivat 130 ihmistä ja vahingoittivat 400:aa. Iskut olivat Ranskan historian pahimpia sitten toisen maailmansodan. Tekijöinä oli ryhmä radikalisoituneita ranskalaisia miehiä, jotka olivat kytköksissä ISISiin ja Syyriaan. Iskujen seurauksena silloinen presidentti François Hollande julisti saman päivän iltana koko Ranskan kattavan poikkeustilan, joka oli ensimmäinen laatuaan viidennen tasavallan aikana eli vuoden 1958 jälkeen. (Egré ym. 17.11.2015, Boutry 13.1.2015.)

Marraskuun terrorismi-iskujen jälkeen tilanne Ranskassa oli poikkeuksellinen, ja hallitus kaipasi uusia keinoja sekavan ja pelottavan tilanteen hallintaan. Piiritystilanne (état de siège) ja siihen liittyvät poikkeuskeinot mainitaan Ranskan lainsäädännössä muun muassa perustuslaissa (Perustuslaki 4. lokakuuta 1958, artikla 36) sekä piiritystilannetta koskevassa laissa 9. elokuuta 1849 (Legifrance 2018a & 2018b). Sitä ei kuitenkaan saa lain mukaan julistaa ilman välitöntä sisäistä tai ulkoista turvallisuutta uhkaavaa vaaraa (Legifrance 2018b) ja hallituksen tavoitteena oli nimenomaan mahdollisten tulevien iskujen estäminen ja ennakointi. Niinpä hallitus päätti julistaa sen sijaan poikkeustilan (état d’urgence) vuoden 1955 lain numero 55-385 mukaisesti (Legifrance 2018c).

Vuoden 1955 laki numero 55-385 koskien poikkeustilaa käsitti useita keinoja ja valtuuksia, joiden avulla hallitus saattoi pyrkiä hallitsemaan poikkeavaa tai uhkaavaa tilannetta: esimerkiksi ihmisten tai ajoneuvojen liikkumavapauden rajoittaminen tietyillä alueilla tai tiettyihin kellonaikoihin, tai “turvallisuusalueiden” perustaminen joissa oleskelua saatettiin rajoittaa. Koska laki valtuutti poikkeuksellisiin toimenpiteisiin uhan hetkellä, oltiin sille alunperin määritetty myös tiukka aikaraja. Lain numero 55-385 perusteella julistettu poikkeustila oli mahdollista panna täytäntöön vain kahdeksitoista päiväksi, eikä aikarajaa saanut ylittää muuten kuin lakimuutoksella. Tämä nimenomainen artikla 2 osoittautui ongelmalliseksi, kun hallitus halusi pidentää iskujen jälkeen julistamaansa poikkeustilaa marraskuussa 2015. (Sénat 2018.)

Aikarajan pidentämisen lisäksi vuoden 1955 lakia haluttiin myös uudistaa, jotta se vastaisi paremmin nykyaikaisiin uhkiin, kuten terrorismiin ja maan sisäisiin iskuihin. Lain tärkeimmän tavoitteen lisäksi, eli poikkeustilan pidentämisen kolmeen kuukauteen, lakiin lisättiin useita uusia oikeuksia ja valtuuksia, joita julkisvalta ja hallitus saivat poikkeustilan aikana käyttää. Tällaisia valtuuksia olivat muun muassa kotiarestiin määrääminen, arestiin määrätyn yhteydenpidon rajoittaminen, kotietsinnät ilman valtakirjaa (sekä päivällä että yöllä) sekä yhdistysten tai ryhmittymien hajottaminen. (Sénat 2018, Défenseur des droits 2018.)

Lakimuutoksen nimeksi tuli “Laki 3. huhtikuuta 1955 annetun poikkeustilalain nro 55-385 laajentamiseksi ja sen säännösten tehokkuuden parantamiseksi” (Loi prorogant l'application de la loi n° 55-385 du 3 avril 1955 relative à l'état d'urgence et renforçant l'efficacité de ses dispositions). Ranskan parlamentin alahuone, Ranskan kansalliskokous, äänesti uudesta laista 19. marraskuuta 2015 ja parlamentin ylähuone senaatti vahvisti ja pani täytäntöön lopullisen lain päivää myöhemmin, 20. marraskuuta 2015. Lakia äänesti 336 ja vastusti 0 senaattoria yhteensä 348:sta senaattorista. (Sénat 2018a, Sénat 2018b.) Uusi laki siis tuli täytäntöön vain seitsemän päivää iskujen jälkeen, ja se käsiteltiin nopeutettuna menettelyä (procédure accélérée) (Sénat 2018a, kts. Sénat 2018c.)

Poikkeustilaa jatkettiin myöhemmin viidellä uudella lailla ja sen lopullinen kesto oli lähes kaksi vuotta (kts. Sénat 2018d, Sénat 2018e, Jacquin & Pascual 31.10.2017). Ennen poikkeustilan loppua aloitettiin kuitenkin uuden terrorismin vastaisen lain valmistelu. “Laki numero 2017-1510 sisäisen turvallisuuden ja terrorismin vastaisen taistelun vahvistamiseksi” (Loi n° 2017-1510 du 30 octobre 2017 renforçant la sécurité intérieure et la lutte contre le terrorisme) pantiin täytäntöön 30.10.2017 (Sénat 2018f). Laki mahdollisti joidenkin poikkeustilan aikaisten keinojen käytön myös poikkeustilan ulkopuolella, kuten kotiarestiin määräämisen sekä valtuudet kotietsintöihin. Lisäksi lain myötä viranomaiset saivat laajempia valtuuksia muun muassa henkilöllisyyden tarkastamiseen, henkilövalvontaan, hartauspaikkojen väliaikaiseen sulkemiseen sekä kotietsintöihin liittyvään takavarikointiin (Tikka 3.10.2017, Gouvernement 2018).

2.2 Poikkeustila

Poikkeuksellisuuden käsite on yksi nykyaikaisen turvallisuustutkimuksen mutkikkaimmista teemoista. Poikkeuksen käsitteeseen liittyy olennaisesti ajatus tavallisten sääntöjen ja prosessien rikkomisesta ja niiden korvaamisesta epätavallisilla ja rajoittavilla tilapäisillä toimilla. Hyvin

perustellun poikkeuksen nimissä ihmiset ovat usein valmiita hyväksymään nämä epätavalliset, jopa autoritääriset toimet ja instituutiot suojellakseen tavallisia demokraattisia instituutioitaan ja vapauttaan. Poikkeuksellisuuteen liittyy usein valtion lisääntynyt valta, jolla tavanomaiset prosessit ohitetaan tai jäädytetään. Juuri poikkeustilan käsite (state of exception, state of emergency, état d'urgence) on usein poikkeuksellisuuden keskiössä ja yksi näistä epätavallisista keinoista, joilla yhteiskunnat ovat vastanneet erilaisiin niitä uhkaaviin tilanteisiin. (Lurie 2015, 1-2, Peoples & Vaughan-Williams 2014, 85-86.)

Vaikka hätä- tai poikkeustilan perusmääritelmä on yleisesti hyväksytty – sen aikana tavanomaiset, juridiset ja institutionaaliset prosessit korvataan väliaikaisilla, poikkeuksellisilla toimilla –, poikkeustilaa on teorisoitu eri näkökulmista. Esimerkiksi Giorgio Agamben on tunnettu poikkeuksellisuutta käsittelevistä diskurssi- ja toiminta-analyyseistään, erityisesti terrorismin vastaisen sodan kontekstissa. Hän esittää, ettei poikkeus ole enää poikkeuksellista, koska siitä on tullut osa normia, kuten hänen osoittamassaan esimerkissä Yhdysvaltain Guantanamo Bayn vankilassa. Agamben määrittelyssä poikkeustilan erikoistehtävä on jäädyttää laki, pysäyttää juridinen järjestys ja häivyttää erot lainsäädäntö-, toimeenpano- ja oikeudellisten elinten välillä, mutta se ei silti itsessään ole varsinainen laki. (Peoples & Vaughan-Williams 2014, 85-87, Kruger 2005, 338-340 mukaan).

Poikkeustila on usein ongelmallinen käsite juuri siihen liittyvien epätavallisten toimien ja valtion saamien lisävaltuuksien vuoksi sitä kritisoidaan usein nimenomaan kansalaisten oikeuksien näkökulmasta. Sheeran (2013, 491) kuvailee poikkeustilaa yhdeksi vaikeimmista haasteista kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön toteuttamiselle ja toteaa sen usein yhdistettävän vakaviin ihmisoikeusrikkomuksiin. Bozinovic (2017) taas esittää huolen siitä, että poikkeustila kasvattaa suosiotaan valtioiden tapana pyrkiä “nollariski ympäristöön” (zero-risk environment) ja siten työntää tavalliset lailliset toimenpiteet toissijaisiksi.

Ranskassa ensimmäinen poikkeustilaa pidentävä lakimuutos sai osakseen hyvin vähäistä vastustusta kansanedustajien, senaattorien ja kansalaisten taholta (Sénat 2018a). Jopa poikkeustilan loppuessa sitä seurannut terrorismilaki sai suhteellisen positiivisen vastaanoton ainakin kansalaisilta: vuonna 2017 tehdyn tutkimuksen mukaan 57 % ranskalaisista oli uuden terrorismilakiehdotuksen puolella, vaikka samalla heistä 62 % arveli tulevan lain myös heikentävän heidän oikeuksiaan (La Depeche 30.10.2017). Huolimatta kansalaisten vähäisestä vastustuksesta pitkä poikkeustila ja sitä seurannut lakimuutos ovat saaneet kritiikkiä muilta tahoilta.

Bozinovicin (2017) mukaan poikkeustilaa on pyritty normalisoimaan Ranskassa vetoamalla sen suojelevan demokratiaa, vaikka demokratian suojelemisen ja demokraattisia prosesseja ja oikeuksia usein loukkaavan poikkeustilan välillä on selkeä ristiriita. Esimerkiksi poikkeustilan epätavallisia valtuuksia sisältävä terrorismilaki on esimerkki tästä normalisoinnista, joka osittain on onnistunutkin. Ihmisoikeusjärjestöt Human Rights Watch ja Amnesty International ovat esittänyt kritiikkiä muun muassa Ranskan poikkeustilan aikaisista väkivaltaisista ja uhkaavista kotietsinnöistä sekä tiukista kotiarestista, ja esittäneet uuden terrorismilainsäädännön tekevän poikkeustilasta pysyvän (Human Rights Watch 3.2.2016, Perolini 26.7.2017). Myös YK on esittänyt huolen siitä, loukkaako uusi terrorismilaki kansalaisten ihmisoikeuksia (UN News 25.5.2018).

3 TEORIAPOHJA JA METODI

3.1 Aineisto ja lähteet

Tutkielman aineistona on käytetty Ranskan entisen pääministerin Manuel Vallsin 19.11.2015 Hôtel de Matignonissa eli pääministerin virastossa ja virka-asunnossa puheenjohtajalle, ministereille ja kansanedustajille pitämän puheen tekstiversiota. Puhe pidettiin parlamentin alahuoneen istunnossa esittelyä läpikäytävälle lakiehdotukselle, jossa sen hyväksymisestä lopuksi myös äänestettiin (kts. Assemblée Nationale 2018). Puhe on julkaistu hallituksen internetsivulla Gouvernement.fr, josta löytyy lukuisia erilaisia hallituksen ja pääministerin dokumentteja, raportteja sekä muuta tietoa hallituksesta ja sen toiminnasta. Puheessaan Valls kuvailee Pariisin marraskuun 13. päivän iskuja, perustelee uuden lainsäädännön tarpeellisuutta sekä esittelee tätä lakiehdotusta ja sen sisältöä. Puhe valittiin tutkielman aineistoksi siksi, että se on niin olennaisessa osassa ensimmäisen poikkeustilaan liittyvän lakimuutoksen käsittelyssä ja hyväksymisessä. Parlamentin alahuone hyväksyi lain juuri puheen aloittaman istunnon päättäneessä äänestyksessä. Analyysissä puheesta poimitut sitaatit ovat alkuperäiskielellään ranskaksi, ja niitä seuraavat suomenkieliset käännökset ovat vapaasti kääntämiäni suomennoksia.

Tutkielmassa on käytetty melko laajasti eri tyyppisiä lähteitä. Sekundäärilähteinä on käytetty erilaisia lehtiartikkeleita, tiedotteita ja tutkimuksia, joissa käsitellään Ranskan poikkeustilaa, sen aiheuttamaa kritiikkiä sekä vuoden 2015 Pariisin terrori-iskuja. Käytetyt lehtiartikkelit on julkaistu Ranskan eri alueiden päivälehtien internetjulkaisuissa (Le Parisien, Le Figaro, Midi Libre, La Depeche & L'Express). Valitut artikkelit poimittiin sekä niiden saatavuuden perusteella (internetjulkaisut), että sen perusteella, miten selkeästi ne avasivat käsittelemäänsä aihetta. Aineiston haluttiin olevan melko monipuolinen, joten artikkeleita poimittiin useista tunnetuimmista ranskalaislehdistä. Ranskalainen lehdistö on vahvasti poliittisesti sitoutunutta ja valitut lehdet ovat poliittiselta suuntautumiseltaan pääasiassa vasemmistolaisia, joskin mukana on myös oikeistolainen ja neutraali lehti. Kaikkien lehtien artikkeleita on siksi pyritty tarkastelemaan kriittisesti. Myös ihmisoikeusjärjestöjen sivuja käytettiin lähteenä, kuten myös erinäisiä artikkeleita koskien sekä Ranskan poikkeustilaa, että poikkeustilan käsitettä yleensäkin. Lisäksi sekundäärilähteinä käytettiin lukuisia Ranskan hallituksen eri osien internetsivuja, kuten senaatin, kansalliskokouksen, ministeriöiden ja hallituksen kotisivuja, sekä hallituksen lakisivustoa Legifrancea. Senaatin ja Legifrancen internetsivuilta löytyy kattavasti tietoa Ranskan voimassaolevista laeista, niiden sisällöstä, valmistelusta sekä täytäntöönpanosta. Muilta hallituksen sivuilta löytyy muun muassa uutisia, raportteja, puheita sekä dokumentteja.

Tutkielman taustateoria sisältää turvallistamisteorian, puheaktiteorian, politisointi-käsitteen sekä erilaisia retoriikan teorioita. Tutkielmassa käsitelty turvallistamisteoria perustuu Kööpenhaminan koulukunnan, eli pääasiassa Barry Buzanin, Lene Hansenin, Ole Wæverin sekä Jaap de Wilden teorisointiin. Teoria perustuu heidän teoksiinsa *The evolution of international security studies* (2009) sekä *Security: a new framework for analysis* (1998), joka on koulukunnan pääteos. Myös Columba Peoples ja Nick Vaughan-Williams käsittelevät Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoriaa melko laajasti teoksessaan *Critical Security Studies : An Introduction* (2014) ja teosta on käytetty täydentämään tutkielman viitekehystä. Politisoinnin käsite esitellään lyhyesti Kari Palosen teorioiden kautta (kts. esim. Palonen 2003), ja puheaktiteoria on tutkielmassa pohjattu lähinnä turvallistamisteorian teoksiin. Retoriikkaa käsitellään useiden sitä esittelevien teosten pohjalta, keskeisimpinä Claudia Wiesnerin, Taru Haapalan ja Kari Palosen toimittama *Debates, Rhetoric and Political Action : Practices of Textual Interpretation and Analysis* (2017) sekä James Martinin teos *Politics and rhetoric : a critical introduction* (2013). Myös Kari Palosen teosta *Kootut retoriikat* (1997) käytettiin apuna viitekehysten luomisessa. Teokset esittelevät erilaisia retoriikan teorioita sekä erilaisia näkökulmia politiikan tutkimukseen retoriikan näkökulmasta.

3.2 Laadullinen sisällönanalyysi

Tutkimus on tyypiltään laadullinen eli kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Laadullinen tutkimus liitetään usein hermeneuttiseen eli ymmärtävään tiedekäsitykseen, jossa keskeistä on merkitysten tulkinta. Tuomi ja Sarajärvi (2009) esittävät sisällönanalyysin menettelytapana, joka auttaa dokumenttien systemaattisessa ja objektiivisessä analysoinnissa. Se on siis tekstianalyysia, jossa keskeistä on merkitysten etsiminen tekstistä ja niiden analysoiminen. (mt., Tuomivaara 2005.)

Laadullista tutkimusta voi tehdä eri tavoin, ja vaikka siinä usein oletetaan käytettävän induktiivista eli aineistolähtöistä strategiaa, on esimerkiksi tässä tutkielmassa käytetty teorialähtöistä tai -ohjaavaa sisällönanalyysia. Koska kyseessä on retorinen analyysi, on aineistolla toki osansa soveltuvan teorian valinnassa, mutta useamman teorian sopiessa aineiston analyysiin on tämä tutkielma tehty lopulta valitun teorian pohjalta teorialähtöisesti. Tuomi & Sarajärvi (2009, 113) määrittelyn mukaan ”teorialähtöisen analyysin luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehukseen, joka voi olla teoria tai käsitejärjestelmä”. Teoria siis ohjaa sisällön tarkastelua ja tulkintaa ja tekstistä löytyviä merkityksiä etsitään vertaamalla niitä valittuun viitekehukseen. (mt.)

3.3 Teoreettinen viitekehys

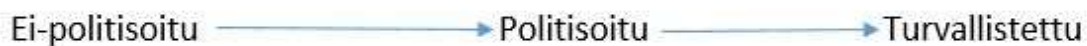
3.3.1 Turvallistamisteoria, turvallistaminen ja puheteot

Turvallistamisen käsite (securitization) ja erityisesti sen alkuperä yhdistetään usein Kööpenhaminan koulukuntaan (The Copenhagen School), ja sen “jäseniin” tai perustajiin Barry Buzaniin, Ole Wæveriin ja Jaap de Wildeen, jotka yksinä ensimmäisistä alkoivat tarkastella turvallisuuden käsitettä laajemmin kuin perinteisen sotilaallisuuden aspektin näkökulmasta. Turvallistamisteoriaa on tutkittu myös laajemmin ja eri näkökulmista, ja sitä on myös jonkin verran arvosteltu esimerkiksi kriittisen turvallisuudentutkimuksen piirissä. Käsite on silti yksi viime vuosikymmenten merkittävimmistä turvallisuustutkimuksessa. (Peoples & Vaughan-Williams 2014, 92.)

Kööpenhaminan koulukunnan alkuperäisessä turvallistamisen käsitteessä yhdistyivät Buzanin teorisointi turvallisuuden eri sektoreista sekä Wæverin määritelmä turvallistamisesta. Heidän tavoitteenaan oli määritellä mikä on ja mikä ei ole turvallisuutta tai turvallisuuskysymys (security, security issue). Perinteisesti turvallisuus ja siihen liittyvät teoriat liitettiin vahvasti sotilaallisuuteen ja sodankäyntiin, mutta esimerkiksi juuri eri sektorien avulla teoriaa on kehitetty vastaamaan myös muun tyyppisiin ongelmiin. Turvallisuuden sektorit ovat usein jokseenkin päällekkäisiä, ja tutkielmani tapauksessa olennaisia sektoreita ovat yhteiskunnalliset (uhka kollektiiviselle identiteetille/kulttuurille/kielelle) ja poliittiset (uhka suvereniteetille/organisatoriselle vakaudelle/sosiaalisen järjestyksen ideologialle) sektorit. Terrorismi koetaan usein uhkana kulttuurille ja arvoille, mutta myös esimerkiksi organisatoriselle vakaudelle. (mt. 97, Buzan, Wæver & de Jaap 1998, 119, 141.)

Buzanin ym. (1998, 24-26) mukaan turvallisuudessa on kyse erityisesti selviytymisestä, ja nimenomaan olemassaoloa uhkaavasta vaarasta (existential threat). On kuitenkin olennaista, miten vaara onnistutaan esittämään ja millaisen reaktion se saa aikaan. Jos vaara saadaan onnistuneesti legitimoitua olemassaoloa uhkaavaksi, se voi oikeuttaa poikkeuksellisten poliittisten toimenpiteiden käytön. Poikkeustila (state of exception/state of emergency, etat d’urgence) on tällainen toimenpide ja se valtuuttaa hallituksen käyttämään erilaisia keinoja tilanteen kontrolloimiseksi ja niin sanotusti vaaran hillitsemiseksi tai estämiseksi. Poikkeustilaan, kuten myös itse vaaraan liittyy Wæverin (Peoples & Vaughan-Williams 2014, 93) mukaan yleensä kiireellisyyden käsite (urgency). Kiireellisyyden avulla vaara voidaan esittää prioriteettina, joka puolestaan oikeuttaa poikkeukselliset keinot uhan tehokkaassa hillitsemisessä. (mt.)

Turvallistamisprosessiin liittyy läheisesti myös politisoinnin käsite. Politisointi (politicization) on yksi Palosen (2003) weberiläiseen politiikan tutkimukseen nojaavan teorian neljästä politiikan käsitteestä tai aspektista. Palosen (ma. 182) mukaan politisointi “nimeää jotain poliittiseksi”. Tällä nimeämisellä myös osoitetaan ja hyväksytään käsiteltävän asian alttius väittelylle ja useammille näkökulmille. Politisointi voi olla uuden keksimistä tai jo tunnettujen prosessien tai muutosten potentiaalın löytämistä ja se keskeyttää aina politiikan jatkuvuuden: mahdollistamalla kontingentit ja erilaiset lopputulokset se estää ainakin välittömän konsensuksen syntymisen. Sen avulla jotakin tuodaan politiikan piiriin, jossa sitä voidaan politikoinnin avulla käsitellä. (ma. 182.)

Kuvio 1 Turvallistamisprosessi

Kuvio 1 esittää Buzanin ym. (1998) teoriasta mukautetun ja Peoplesin & Vaughan-Williamsin (mt., 94) ryksinkertaistaman näkemyksen turvallistamisprosessista. Alunperin “neutraali” tai ainakin sellaisenaan politisoimaton asia tuodaan julkiseen keskusteluun, siten politisoidaan ja lopulta turvallistetaan, jolloin mahdollistetaan poikkeuskeinot ja tavanomaisista säädöksistä poikkeaminen. Kun mahdollinen vaara tai uhka siirtyy politisoidusta turvallistetuksi, se siirtyy samalla turvallisuuspolitiikan piiriin (emergency politics) ja siten “tavallisen” politiikan ulkopuolelle. Nimenomaan tämä siirtymä mahdollistaa epätavalliset menettelyt ja poikkeukselliset keinot, kuten esimerkiksi juuri poikkeustilan julistamisen tai lakien käsittelemisen tavallista nopeammin tai jopa sääntöjenvastaisesti. (mt., Buzan & Hansen 2009, 214). Buzan ym. (1998, 23) kuvaileekin turvallistamista politisoinnin äärimmäiseksi versioksi. Näiden turvallistavien argumenttien esittäjää kutsutaan turvallistamistoimijaksi (securitization actor), ja hänen tehtävänä on julistaa tietyn asian (referent object) olemassaolon olevan uhattu. “Referent object” taas on jokin asia, joka esitetään uhattuna olemisen lisäksi myös pelastamisen arvoiseksi. Kuten myös tutkielmani tapauksessa, turvallistamistoimija on usein poliittinen johtaja tai hallitus. “Referent object” puolestaan on yleensä keskikokoinen alue. Toisaalta Buzan & Hansen (2009) ovat myöhemmin teorisoineet “referent object”:ia myös makroturvallistamisen kontekstissa, mikä mahdollistaa laajemman kansainvälisen politiikan tarkastelun.

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoriaan liittyy olennaisesti kieli ja sen käyttö. Wæverin turvallisuuden määritelmä perustuu “sen onnistuneeseen rakentamiseen diskurssin kautta” (Buzan &

Hansen 2009, 213). Juuri diskursseja ja retoriikkaa tutkimalla voidaan ymmärtää turvallistamista, sillä asioita turvallistetaan nimenomaan argumenteilla, joilla korostetaan uhan kiireellisyyttä ja ensisijaisuutta sekä siten vapaudutaan asioiden käsittelyyn liittyvistä tavanomaisista proseduureista tai säännöistä (Buzan ym. 1998, 25-26). Turvallisuudella on sekä diskursiivista että poliittista voimaa, ja käsitteenä se on subjektiivinen, sillä se ei ole vain objektiivinen tilanne, vaan se *tekee* jotakin (Buzan & Hansen 2009, 214).

Buzan ym. (mt., 33; Peoples & Vaughan-Williams 2014) esittävät, että siirtyminen politisoidusta turvallistamiseen tapahtuu yksinkertaisesti “puhumalla turvallisuutta” (saying security). Kun merkittävä politiikan toimija, usein esimerkiksi kansanedustaja tai ministeri, julistaa hätätilanteen, hän puhuu turvallisuutta ja siten voi siirtää asian turvallisuuspolitiikan alueelle. Tämä toiminta itsessään tunnetaan puhetekona (speech act) ja sitä käsittelevä puheaktiteoria on yksi turvallistamisteorian pääperusteista (Buzan & Hansen 2009, 214). Ilmaisuu tai puhe itsessään siis nähdään tekona, se tekee jotakin (kuten esimerkiksi siirtää politisoidun asian turvallistetuksi). Puheteon avulla on mahdollista turvallistaa jokin asia juuri sen esittämisen kautta, eikä niinkään sen varsinaisten ominaisuuksien tai todellisen uhkaavuuden perusteella. Turvallistamisen ja puheteon onnistuminen vaatii sitä, että ne pystyvät vakuuttamaan yleisönsä, joten luonnollisesti joitakin asioita on helpompi esittää uhkina, kuten esimerkiksi tutkielmassa käsitellyt terrori-iskut (mt. 34).

Turvallistamisteoriaan liittyvän puheaktiteorian synty yhdistetään usein J.L. Austiniin, jonka mukaan kaikki lauseet tai sanat ovat itsessään kielellisiä tekoja ja siten tuloksellisia. Näitä erilaisia tekoja voivat olla esimerkiksi pyynnöt, lupaukset, väitteet tai käskyt. Austin esittää toiminnan ja politiikan olevan ymmärrettävissä nimenomaan niiden luonteenomaisen kielellisen ulottuvuuden kautta. Puheaktit ovat kuitenkin usein epämääräisiä ja monimerkityksellisiä, joten ne saavat lopullisen merkityksensä vasta tulkinnan myötä. Austin korostaa keskeisiä puheakteja eli performatiiveja, jotka arvioidaan niiden illokuution eli sen perusteella, millaisen teon ne sisältävät. (Leiwo & Pietikäinen 1996, Palonen 1996, 144-146.)

3.3.2 Retoriikka-analyysin teoriaa

Retoriikka-analyysi ei ole yksi yhteinen metodi, vaan se jakautuu moniin erilaisiin tulkintoihin ja näkemyksiin, ja sitä voi käyttää liukuvasti useilla erilaisilla tutkimusaloilla. Retoriikalla on pitkä historia ja yleensä sen alkuperä yhdistetään antiikin sofistisiin. Se yhdistetään usein suostutteluun, ja siten vallan käyttöön. Se on hyvin kontekstisidonnaista ja juuri aika ja paikka määrittelevät retorisen

suostuttelun tehokkuuden tai onnistumisen. (Martin 2013, 2, 5, 7.) Poliitikassa retoriikkaa käytetään usein poliittisuuden esiin lukemiseen, ja Palonen (1997) kuvaileekin sitä ilmiöiden politisoitumisen ymmärtämiseksi. Wiesner ym. (2017, 70, 73) luonnehtivat retoriikkaa “tiedoksi, joka kertoo miten tehokkaimmin saada muut ymmärtämään oma näkökulmasi”, sekä “politiikan vahvaksi kieleksi”. Retoriikka yhdistetään usein tekemiseen ja toimintaan, ja siten sen voi luontevasti liittää myös puheakteihin. Perelmanin (Palonen 1997, 77) mukaan “argumentointi on ennen muuta toimintaa”, ja Martin (2013, 8) puolestaan esittää poliitikkojen sanojen olevan usein itsessään tekoja tai toimimista.

Retoriikkaa on teorisoitu useista eri näkökulmista ja lukuisten eri akateemikoiden toimesta. Tässä tutkielmassa kuitenkin turvallistaminen on teoreettisena viitekehyksenä pääosassa, ja käytetyt retoriikan teoriat auttavat turvallistamisen aspektin löytämisessä puheesta. Tutkielmassa ei siis ole varsinaisesti käytetty yhtä pääasiallista retorisen analyysin menetelmää tai suuntausta, vaan yhdistelty erilaisten teorioiden elementtejä ja liitetty ne turvallistamiseen ja puhetekoihin. Seuraavissa kappaleissa esitellään analyysissä käytettyjä retoriikan teorioita ja niiden osoittamia retorisia keinoja sekä niiden konseptioita ja käsitteitä.

Klassisen retoriikan suurimpana edistäjänä pidetään Aristotelesta, joka erotteli puheiden kolme vaikuttavaa osaa eli argumentaation keinoja: logos (järkeen vaikuttaminen), ethos (puhujan auktoriteetti) ja pathos (tunteisiin vaikuttaminen). Argumentilla, joka perustuu logokseen pyritään osoittamaan looginen päättelyketju, jota voidaan tehostaa erilaisilla todisteilla. Ethoksella halutaan osoittaa, miksi juuri tähän puhujaan kannattaa luottaa, eli pyritään osoittamaan hänen osaamisensa, uskottavuutensa ja auktoriteettinsa kyseisessä asiassa. Puheen ethosta voidaan usein luoda esimerkiksi puhujan arvovallan, ammatin tai kokemuksen avulla. Pathoksella puolestaan vaikutetaan yleisöön tunteiden avulla, eli esittämällä esimerkiksi moraalisia argumentteja tai vetoamalla pelkoon, vihaan, huumoriin, toivoon tai muihin tunteisiin. (Aristoteles, 16-17, Martin 2013, 57-58, Puro 2005, 32-33.) Näiden argumentaation keinojen lisäksi Aristoteles painotti myös jaettuja ymmärryksiä (tai “itsestäänselvyksiä”), joita taitavan puhujan tuli osata käyttää. Tällaisia ennalta yleiseksi ymmärrettyjä tai hyväksytyjä asioita tai argumentteja kutsutaan klassisessa retoriikassa topoiksi. Muita klassisen retoriikan tyypillisiä käsitteitä ovat troopit eli kielikuvat sekä figuurit, eli lause- tai tyylikuviot. (Wiesner ym. 2017, 72.)

Moni nykyaikaisemmista retoriikantutkijoista on kehittänyt omaa teoriaansa klassisen retoriikan ideoiden pohjalta. Kenneth Burke käsittelee teoriassaan niin kutsuttuja perustrooppeja (master tropes), eli metaforaa, metonymiaa, synekdokeeta ja ironiaa. Burke pyrki tutkimaan trooppien kautta ajattelua

kielenkäytön takana: esimerkiksi metafora on keino ymmärtää jotakin uutta suhteuttamalla se vanhaan. Siten troopit ovat ”ajattelun ja ymmärtämisen perusulottuvuuksia” (Summa 1996, 54). Toinen hänen korostamansa merkittävä ajatus on identifikaation käsite, josta retoriikassa hänen mukaansa nimenomaan on kyse. Identifikaatiolla eli samastamalla ymmärretään henkilöiden (esimerkiksi poliitikko tai lääkäri) käyttäytymistä, ja poliitikko voi puolestaan samastaa itsensä kuuntelijoihinsa esittämällä itsensä yhtenä joukosta. Juuri identifikaation avulla puhuja tai muu toimija pyrkii vakuuttamaan yleisönsä (Summa 1996, 57). Me-muut-ajattelu on myös Burken identifikaatiolle oleellista, sillä siinä yhdistetään puhuja ja yleisö sekä siten helpotetaan samastumista. Burke myös yhdistää symboliikan ja identifikaation: symbolisuus yhdistää ja mahdollistaa ymmärrystä. Hän erittelee myönteisen identifikaation kolmeen tasoon symboliikan mukaisesti: materiaaliseen (esineiden tai tuotteiden merkitys), idealistiseen (kulttuurin arvot ja asenteet) sekä vakiintuneiden tapojen ja muotojen tasoon (käyttäytymisen ymmärtäminen). (Wiesner ym. 2017, 75, Puro 2005, 123-125, 128, Summa 1996, 54, 56-58.)

4 RETORINEN ANALYYSI MANUEL VALLSIN PUHEESTA

Puheella pyritään aina vaikuttamaan kuulijoihin. Siinä käytetyn retoriikan avulla suostutellaan kuulijaa luottamaan puhujaan ja hyväksymään puheen sisällön sekä lopulta puhujan näkökulman (Martin 2013, 1-2). Myös Manuel Vallsin 19. marraskuuta 2015 pitämästä puheesta on mahdollista löytää lukuisia retorisia keinoja, joilla yleisöön vaikutetaan eri tavoin. Tässä luvussa analysoidaan puheesta löytyviä retorisia keinoja jakamalla ne pääpiirteittäin kolmeen kategoriaan turvallistamisteoriaan pohjaten: turvallistamistoimijan uskottavuus, turvallisuuden puhuminen sekä poikkeuksen perustelu. Monet keinoista ovat monitahoisia, mikä hankaloittaa tarkkaa luokittelua ja tekee luokkien rajoista joustavampia. Myös virkkeiden sisäiset retoriset keinot tai ilmaisut ovat usein toisiinsa liittyviä.

4.1 Turvallisuustoimijan uskottavuus

Käsitellyssä puheessa puhuja ja hänen asemansa tunnetaan. Hän on pääministeri, ja esittää puheensa periaatteessa vertaisilleen kuulijoille (ministerit ja kansanedustajat). Turvallistamisessa olennaista on herättää yleisön luottamus ja siten saada heidän hyväksyntänsä poikkeuksellisille toimille (Buzan ym. 1998, 24-25). Turvallistamisen onnistuminen riippuu nimenomaan siitä, hyväksyykö yleisö turvallisuustoimijan argumentoinnin (mt.). Aristotelisen retoriikan teorian mukaan ethos, eli puhujan luonne ja auktoriteetti on yksi olennaisista tekijöistä puhujan sanoman hyväksymisessä (Martin 2013, 23). Puheessa Valls rakentaa ethosta eri tavoin: hän esittää asiantuntijuutensa, käyttää identifikaatiota luodakseen yhteisöllisyyttä yleisönsä kanssa sekä pyrkii esiintymään luotettavana.

Puheesta löydettävässä ethoksessa identifikaatio eli samastaminen on keskeistä ja tätä identifikaatiota luodaankin puheessa useiden erilaisten keinojen avulla. Valls pyrkii identifikaatiolla osoittamaan yhteisöllisyyden kuulijoittensa kanssa. Jos hän onnistuneesti esittää itsensä osana ryhmää, on hän oletettavasti puhujana luotettavampi (Summa 1996, 57). Tähän identifikaatioon eli samastumiseen Valls pyrkii muun muassa me-pronominin (*nous*) harkitulla käytöllä, ja me-muut-vastakkainasettelu onkin voimakkaasti samastava keino (mt.). Summa (mt., 59) myös esittää, että Burken mukaan ”kaikenlainen joukkoon kuuluminen on pohjimmiltaan retorista” ja siten luonnollisesti edellyttää samanaikaisesti jostain toisesta joukosta erottautumista. Puheessa luonnollisesti ”me” on Ranskan kansalaiset tai Ranska kokonaisuudessaan, kun taas ”muut” ovat terroristit, iskujen tekijät ja muut (potentiaalisesti) radikalisoituneet henkilöt. Yhteisöllisyyden ja me-hengen luominen on myös yksi tärkeimmistä pathoksen eli tunteisiin vetoamisen keinoista puheessa, sillä se luo suhdetta yleisön ja

puhujan välillä (Martin 2013, 65). Me-pronominin käytöstä esimerkkeinä toimivat ilmaisut yhteisistä vaikeista ajoista, uhreista ”meidän” ajatuksissamme, ”meidän” arkipäiväisestä elämästämme, yhteisistä oikeuksista ja yhtenäisyydestä. Hyökkäykset ja vakava tilanne koskevat sekä Vallsia että hänen kuulijoitaan, ja hän osoittaa heidän kuulumisensa samaan ryhmään: sureviin kansalaisiin.

Yksi puheen keskeisimmistä samastamisen keinoista on kansalaisuuden ja yhteisen kansallisuuden korostaminen muun muassa symboleilla. Tämä kansallisuuden osoittaminen alkaa jo puheen alkupuolella: “– *le terrorisme a frappé la France, mais pas pour ce qu’elle fait – en Irak, en Syrie, ou au Sahel – mais pour ce qu’elle est.*” (terrorismi on iskenyt Ranskaa, ei sen vuoksi mitä Ranska on tehnyt – Irakissa, Syyriassa tai Sahelissa – vaan sen vuoksi, mitä se on.) Valls esittää, että Ranskaan tehty hyökkäys ei johdu Ranskan toimista ulkomailla, vaan nimenomaan maan olemuksesta: “*nous sommes une grande démocratie*” (olemme suuri demokratia), eli Ranskan demokraattisista arvoista. Hieman myöhemmin hän käyttää totalitarismia synekdokeena terroristien iskuille ja tekee siten vastakkainasettelun totalitarismin ja demokratian välillä. Synekdokee on yksi Burken (Summa 1996, 54) perustroopeista ja se esittää kahden ilmiön yhteisen tai samankaltaisen piirteen edustavan koko ilmiötä: totalitarismi siis edustaa terrorismia. Valls jatkaa retorisesti voimakkaalla kansallisuuden teemalla: “*Mais la France – parce qu’elle est la France, parce qu’elle a derrière elle tout un peuple – ne se soumet pas, ne renonce pas, ne cède pas.*” (Mutta Ranska - koska se on Ranska, koska sillä on takanaan koko kansa - ei alistu, ei luovuta, ei taivu.) Hän käyttää myös metonymiaa Ranskasta ja tehostaa sitä toistolla: “*Et la France se bat. – – La France se bat sur son sol. – – La France se bat.*” (Ja Ranska taistelee. Ranska taistelee omalla maallaan. Ranska taistelee.) Ranskalaiset siis taistelevat yhdessä, ja Valls korostaakin seuraavaksi yhtenäisyyden välttämättömyyttä tässä taistelussa (*unité*). Metonymiallaan hän esittää Ranskan hallituksen, kansalaisten, instituutioiden, armeijan ja muiden samankaltaisten toimijoiden yhdistyvän helpommin ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi, ”Ranskaksi”. Burken mukaan (mt. 54) juuri tällaiset metonymiset reduktiot helpottavat asioiden hallitsemista ja ymmärtämistä. Lukuisten eri toimijoiden toiminta iskujen jälkeen on helpompaa ymmärtää, kun se on yhdistetty käsiteltävämpään muotoon yksinkertaisesti tarkoittamaan koko Ranskaa. Merkittävä kohta puheessa kansallisuuden näkökulmasta on kappale, jossa Valls pyrkii vakuuttamaan kuulijat uuden lain sisältämien ehdotuksien laillisuudesta viittaamalla ihmisoikeuksien julistukseen (*les droits de l’homme*). Myös toiseen perinteisesti ranskalaiseen ilmaisuun “kansakuntaan” (*la Nation*), viitataan kuvailemalla tuoreita tapahtumia “koettelemukseksi koko kansakunnalle” (*épreuve pour toute la Nation*). Kansakunta ja ihmisoikeuksien julistus ovat tärkeitä symboleita ranskalaisessa kulttuurissa ja historiassa. Myös muut Vallsin käyttämät ilmaisut, “*la République*” (tasavalta) ja “*la Constitution*” (perustuslaki) ovat osa idealistista symboliikkaa (Puro 2005, 128). Burken mukaan (mt. 127) symbolit

ovat voimakkaasti latautuneita ja siksi käyttäjilleen niin merkityksellisiä, eikä niiden vaikutusta voi sen vuoksi tarkastella objektiivisesti. Kansallisuutta ilmaisevat symbolit ovat Vallsille keino yhdistää itsensä yleisöön: he kuuluvat samaan kansaan ja ymmärtävät ja jakavat nämä kansallisuuden symbolit. Puheen lopetuksessa käytetään jälleen useita kansallisuutta korostavia retorisia keinoja lain perusteluun. Uuden lain kuvataan olevan vahvan, taipumattoman Ranskan vastaus, ja lausekuvio toistetaan kahdesti: se on myös demokratian nopea vastaus barbaarisuutta vastaan, ja se on lain ja vapaan maan tehokas vastaus kaaoksen ideologiaa vastaan. Vastakkainasettelu näiden käytettyjen, voimakkaiden ilmauksien välillä on ilmeinen. Ranskalaiset arvot (demokratia, vapaus), joihin hyökkäys on kohdistunut ovat nyt väline ranskalaisten yhdistämiseen, sekä keskeisimpiä aseita vastahyökkäyksessä.

Erialaisten persoonapronominien käyttö puheessa on keskeistä ja tilannesidonnaista. Me-pronominin käytön lisäksi myös ensimmäistä persoonapronominia “minä” (*je*) käytetään tarkoituksellisesti. Valls luo yhteisöllisyyttä puheteolla, kiittämällä henkilökohtaisesti paikallaolijoita heidän lakimuutoksensa eteen tekemästä työstä. Lausemuoto “*Je tiens à vous remercier*” on itsessään hyvin kohtelias, ja ilmaisee Vallsin arvostusta kuulijoitaan kohtaan. Puheteon illokuutio, eli se, millaisen teon se sisältää, on kiittäminen (Palonen 1996, 144). Lausahdus voi myös muistuttaa siitä, että ainakin osa kuulijoista on ollut osallisina lakikomissioissa valmistelemassa lakimuutosta, ja on siten jo mahdollisesti hyväksynyt Vallsin argumentoinnin ainakin osittain, jolloin myös osallisuudesta muistuttaminen voi olla illokuutio. Toinen Vallsin minä-pronominin yhteydessä käyttämä puheteko on vaatimus (*insister*), jota tarkastellaan tarkemmin myöhemmässä alaluvussa.

Valls turvautuu puheessaan ajoittain selkeään asiatyyliin, jolla hän voi pyrkiä korostamaan puheen ethosta ja myös vahvistaa logokseen vetoavia argumenttejaan. Kielenkäyttö on pääasiassa hyvin asiallista (seuraavassa alaluvussa tosin esitellään väkevempiä, pathokseen eli tunteisiin vetoavia adjektiiveja ja subjektiiveja), mutta puheesta löytyy esimerkkejä, joissa tyyli vaihtuu kesken virkkeen. Esimerkiksi voidaan nostaa virke “*Ce projet de loi vise également à fermer plus rapidement – c’est à dire en quelques jours – des mosquées salafistes radicales.*” (Tämän lakiprojektin tarkoituksena on myös sulkea mahdollisimman nopeasti – eli muutamassa päivässä – radikaalit salafistimoskeijat.). Vaikka radikaalit salafistimoskeijat on sinänsä asiallinen ilmaisu, on se selkeästi voimakkaampaa kielenkäyttöä kuin tyyliiltään muodollinen ja korrekti virkkeen alku. Näin asiatyyliin on yhdistetty myös pathoksen elementtejä: voimakas, mahdollisesti epäluuloa ja negatiivisia mielikuvia herättävä kuvailu kesken asiatyylin vaikuttaa nimenomaan kuulijoiden tunteisiin (Martin 2013, 64-65).

4.2 Turvallisuuden puhuminen

Turvallistamisessa keskeistä on nimenomaan turvallisuuden puhuminen. Asioita yksinkertaisesti julistetaan puheakteilla turvallisuusuhaksi. (Buzan ym. 1998, 24-25). Valls puhuu turvallisuutta esimerkiksi julistaessaan yksinkertaisesti: *“La menace terroriste est là”* (Terrorismin uhka on täällä). Myös toinen hänen käyttämänsä ilmaisu, “kriisi, jonka keskellä olemme” on turvallisuuspuhetta, jossa kriisin käsite jo itsessään osoittaa tilanteen poikkeuksellisuuden. Terrorismin kansalaisten ja maan arvojen olemassaololle asettamaa uhkaa on melko helppoa perustella jo terrorismin perusluonteen vuoksi (kts. Buzan ym. 1998). Valls kuvailee jo tapahtuneita iskuja ja kuolleiden määrää tarkasti ja vahvoilla adjektiiveilla ja substantiiveilla: *”L’opération était minutieusement préparée – – méthodiquement exécutée”* (Operaatio oli minuutilleen valmisteltu – – menetelmällisesti toteutettu), *“trois kamikazes qui se font exploser”* (kolme kamikazea jotka räjäyttivät itsensä), *“des mises à mort à l’arme automatique et avec une bombe”* (tapoja automaattiasseilla ja pommilla), *“massacre”* (massamurha), *“129 existence ont été balayées, sans aucune pitié”* (129 henkeä pyyhkäistiin pois, täysin ilman sääliä). Hän myös esittää erilaisia tilanteeseen liittyviä uhkakuvia, jotka lisäävät vaaran potentiaalista kokoa entisestään, kuten kemiallisten tai biologisten aseiden riski ja radikalisoituneiden henkilöiden palaaminen Ranskaan. Kaikki nämä jo tapahtuneet tai potentiaaliset vaarat voisivat tapahtua milloin vain ja kenelle tahansa ranskalaiselle: *“guerre dont – – se retrouve au cœur même de notre vie quotidienne”* (sota joka – – on keskellä jopa arkipäiväistä elämäämme). Kansallisuutta korostavien retoristen keinojen ohessa mainittu totalitarismin synekdokee on Vallsin argumentti siitä, miten terrorismi uhkaa Ranskan demokraattisten arvojen ja sen kansalaisten olemassaoloa: *“Ce totalitarisme veut nous soumettre, nous faire renoncer, nous faire céder à la peur”* (Tämä totalitarismi haluaa alistaa meidät, saada meidät luovuttamaan, saada meidät taipumaan pelolle). Terrorismi pyritään siis esittämään tietyn “referent objectin”, Ranskan arvojen ja kansalaisten, olemassaoloa vaarantavana (Peoples & Vaughan-Williams 2014, 93). Luonnollisesti pathosta eli tunteisiin vaikuttamista käytetään voimakkaasti: iskujen ja potentiaalisen vaaran kuvailu herättää surua ja pelkoa. Poikkeustilaa pyritään legitimoimaan kuvailemalla vaaraa ja uhkaajan tavoitteita.

Poikkeustilaan liittyy yleensä olennaisesti kansalaisten oikeuksien ja vapauksien rajoittamista (Buzan & Hansen 2009, 217). Valls pyrkii perustelemaan sitä, miksi terrorismi halutaan turvallisista eli siirtää pois tavanomaisesta politiikasta. Myöhemmässä alaluvussa käsitellään tarkemmin Vallsin tarjoamia perusteluja, mutta yksi hänen perusteluistaan liittyy olennaisesti juuri turvallisuuteen itseensä. *“La sécurité, c’est la première des libertés”* (Turvallisuus, vapauksista ensimmäinen) -ilmaisulla Valls korottaa turvallisuuden tärkeämmäksi asiaksi kuin kansalaisten muut vapaudet. Hän jatkaa

esittämällä, että juuri tästä syystä muita vapauksia voidaan hetkellisesti ja välttämättömästi rajoittaa. Turvallisuuden ehtona on muiden vapauksien rajoittaminen. Valls siis tekee turvallisuudesta ja siten myös terrorismin uhasta prioriteetin. Juuri uhan onnistunut priorisointi mahdollistaa sen siirtämisen turvallisuuden piiriin ja siten antaa hyväksynnän poikkeuksellisiin keinoihin ryhtymiseen. (Peoples & Vaughan-Williams 2014, 93).

Burken (Summa 1996, 54 mukaan) mukaan metaforien avulla pyritään ymmärtämään uusia tai erikoisia tapahtumia tuttujen käsitteiden kautta. Vaikka terrorismi ei ole uusi ilmiö, olivat Ranskan marraskuun iskut kokoluokaltaan poikkeuksellisen suuria. Tämänlaajuinen moderni terrorismi tai siihen vastaaminen ei vielä välttämättä ole ihmisille tuttua, joten vertaamalla sitä toiseen, usein kauhua ja epätoivoa herättävään asiaan eli sotaan, Valls pyrkii osoittamaan uhan vakavuuden ja sen vaatimien ratkaisujen ja puolustuksen kokoluokan. Peoples ja Vaughan-Williams (2014, 98) esittävät, että turvallistettavat uhat noudattavat usein perinteisen sotilaallisen turvallisuuden logiikkaa, eli nykyaikaisella uhalla on konnotaatio usein perinteisiin sodan ja puolustuksen käsitteisiin. Valls siis käyttää sodan metaforaa esittäessään terrorismin turvallisuusuhaksi: “*Nous sommes en guerre! – – une guerre nouvelle – extérieurement ET intérieurement – où la terreur est le premier but et la première arme.*” (Olemme sodassa! – – uudessa sodassa, – ulkoisessa JA sisäisessä – jossa terrori on ensimmäinen tavoite ja ensimmäinen ase.). Hän kuvailee tätä uutta, suunniteltua sotaa rikollisten armeijan johtamaksi. Esittämällä hyökkäykset osana laajempaa organisoitua kokonaisuutta niiden asettaman uhan laajuutta voi korostaa. Jos hyökkäykset olisivat yksittäinen, traaginen sattuma, ei poikkeustilan pidentämiselle ehkä olisi tarvetta. Nyt Ranska on kuitenkin Vallsin mukaan uudenlaisessa sodassa, jonka kestosta ei ole tietoa. Hän perustelee sodan uudenlaista luonnetta seuraavasti: “*Guerre nouvelle, enfin, car elle se défie des frontières.*” (Tosiaankin uusi sota, koska se uhmaa (valtion) rajoja.). Iskujen tapauksessa hyökkääjät olivat ranskalaisia, mihin Valls viittaa luonnehtimalla uuden sodan uhmaavan valtion rajoja. Poikkeustila toimenpiteenä kohdistuu juuri oman maan kansalaisiin, ja esimerkiksi heidän kasvavaan valvontaansa. Korostamalla tämän uuden sodan ja sen rikollisarmeijan Ranskan sisäistä toimintaa Valls pyrkii perustelemaan poikkeustilan keinoja, joilla ehkä kontrolloidaan myös muita kansalaisia, mutta jotka ovat kuitenkin tarkoitettu näitä Ranskan sisällä toimivia rikollisia varten.

4.3 Poikkeuksen perustelu

Buzan ym. (1998, 25) osoittavat kiireellisyyden käsitteen keskeiseksi turvallistamisprosessissa. Juuri uhan kiireellisyys ja priorisointi oikeuttaa sen poikkeavan käsittelyn ja nostaa sen tavallisia prosesseja

tärkeämmäksi. Tämä kiireellisyys ilmaistaan puheessa useaan otteeseen, esimerkiksi korostamalla tarvetta nopeaan reagointiin ja ratkaisuihin: “– – *il fallait une réponse à la hauteur, **immediate** et puissante.*” (tarvitaan soveltuva, **välitön** ja voimakas vastaus), “– – *C’est (ce projet de loi) la réponse **rapide***” (Se (tämä lakiprojekti) on **nopea** vastaus), “*Ils attendent de nous tous des réponses fortes, **rapides** et efficaces.*” (He odottavat meiltä kaikilta voimakkaita, **nopeita** ja tehokkaita vastauksia.). Korostamalla tarvittavien ratkaisujen välittömyyttä voidaan antaa ymmärtää, ettei tavallisten prosessien tahti riitä vastaamaan julistettuun uhkaan (Buzan 1998, 25). Näin voidaan oikeuttaa poikkeukselliset toimenpiteet, jotka ovat nopeampia ja siten Vallsin mukaan tehokkaampia. Juuri tehokkuuden käsite liittyy läheisesti kiireellisyyteen, ja Valls esittääkin sen usein korostaessaan kiirehtimisen välttämättömyyttä.

Ehkä tärkein sekä logoksen että ylipäätään perustelun ja siten legitimoinnin keino puheessa on toistuva viittaaminen lakiin ja juridiikkaan. Valls viittaa lakiin osoittaessaan oikeutuksen Ranskan puolustuskeinojen käyttämiseksi, vakuuttaessaan uuden, ehdotetun lain pätevydestä, sekä lain asettamista rajoituksista. Erityisesti lakiin viitataan juuri silloin, kun Valls haluaa korostaa toiminnan ja ehdotettujen muutosten olevan täysin lainmukaista, ja sitä että myös uusi laki ja ehdotetut keinot täydentävät lakia eivätkä loukkaa tai riko sitä. “*Là aussi, j’insiste sur ce point, un contrôle juridictionnel sera instauré pour empêcher toute dérive*” (Vaadin tämän asian kohdalla juridisen ohjauksen perustamista estämään kaiken mahdollisen laista poikkeamisen), viittaa perustuslain muuttamiseen. *Insister*, eli vaatia, on itsessään puheteko, jolla hän korostaa lain noudattamista ja kehottaa luottamaan häneen: hän henkilökohtaisesti aikoo vaatia juridista ohjausta valvomaan mahdollista perustuslain muuttamista. Puhujaan luottaminen liittyy tosin paremminkin ethokseen kuin logokseen, mutta luonnollisesti ne tukevat toisiaan (Martin 2013, 63). Muita esimerkkejä ovat lauseet “*La loi respecte bien entendu un équilibre procédural protecteur des libertés publiques*” (laki luonnollisesti kunnioittaa jo olemassa olevaa kansalaisvapauksia suojaavaa prosessia), sekä “– – *je vous rappelle que nous légiférons à ce stade dans des limites constitutionnelles très strictes*” (muistutan teitä, että tässä vaiheessa säädämme lakeja perustuslain asettamien tiukkojen rajojen sisällä). Jälleen Valls vetoaa luottamukseen ja lakiin: lakia luonnollisesti kunnioitetaan, eli sitä ei missään nimessä aiota rikkoa, varsinkaan kun kyseessä on perustuslaki. Lakien mainitsemisella voidaan korostaa myös asiantuntijuutta ja siten rakentaa luottamusta puhujaan, eli puheen ethosta. Puheesta voi myös löytää kaksi erilaista tapaa viitata olemassaoleviin lakeihin. Valls viittaa lakeihin silloin, kun haluaa osoittaa, etteivät ne sellaisinaan nykytilassa riitä tilanteen hallintaan, kuten yhdessä keskeisimmässä esimerkissä: “*Cette prolongation doit se doubler d’une modernisation des dispositions de la loi de 1955, car lorsqu’elle a été adoptée – vous le savez – le contexte était bien différent.*” (Tämä

laajentaminen on yhdistettävä vuoden 1955 lain säännösten nykyaikaistamiseen, sillä kun se hyväksyttiin – kuten tiedätte – asiayhteys oli hyvin erilainen.). Nykyiset lait osittain asettavat rajoja toiminnalle, jota Vallsin mukaan tilanne vaatii. Hänen toinen tapansa viitata lakeihin liittyikin juuri nykyaikaistamiseen: lakeja on uudistettava, mutta sen täytyy tapahtua olemassaolevia lakeja noudattaen ja kunnioittaen, kuten tässä alaluvussa on jo esitetty.

Puheessa vahvistetaan logosta mainitsemalla erilaisia faktoja sekä lukuja, eli Valls käyttää todisteita, joita ei ole itse tuottanut (Haapanen 1996, 33). Heti puheen alussa hän luettelee tapahtuneet iskut ja uhrien lukumäärän. Listauksessa on toki käytetty pathokseen vetoavia ilmauksia, mutta iskut ovat kuitenkin tosiasioita ja kuulijoiden tiedossa. Myöhemmin hän luettelee lukuja siitä, mitä poikkeustilan mahdollistamien keinojen avulla on tehty: “118 assignations à résidence” (118 kotiarestiin määräämistä), “plus de 400 perquisitions administratives” (yli 400 kotietsintää), “87 armes, dont 11 armes de guerre, ont été saisies” (87 asetta, joista 11 sota-aseita, on takavarikoitu), sekä muita iskuja seuranneita toimenpiteitä: “– – s’ajoutent aux 100 000 policiers et gendarmes” (lisätty 100 000 poliisia ja santarmia), “132 points de passage autorisés” (132 vartioitua ylityspaikkaa). Hän pyrkii esittämään lukuja perusteluna tilanteen vakavuudesta. Myös tämänkaltaisten tosiasioiden tai todisteiden esittäminen toimii perusteluna sille, etteivät tavanomaiset toimenpiteet enää riitä, vaan tarvitaan poikkeuksellisia keinoja (Peoples & Vaughan-Williams 2014, 93). Kuten Valls itse ilmaisee, “face à une attaque d’une telle gravité, il fallait une réponse à la hauteur” (näin vakavaa hyökkäystä vastaan tarvittiin korkean tason vastaus). Toisaalta jo tehtyjen toimenpiteiden tarkka esittely voi rakentaa myös ethosta, eli luottamusta puhujaan. Hän osoittaa, että tilanteen ratkaisemiseksi on uurastettu jo nyt ja heidän toiminnallaan on saavutettu tuloksia. Poikkeukselliset keinot tehostaisivat näitä tuloksia ja antaisivat valtuuden toimia vieläkin laajemmin ja tehokkaammin, eli siten mahdollisuuden löytää vielä enemmän pontetiaalisia terroristeja.

Yksi keskeinen, erityisesti kuulijoihin pathoksen avulla vetoava perustelu on vastuu ja sen osoittaminen. Vastuun voi yhdistää myös identifikaatioon, sillä se samastaa Vallsin yleisön muuhun kansaan ja osoittaa näiden välisen yhteyden. Valls tekee useassa kohdassa selväksi kuulijoiden (kansan valitsemien kansanedustajien) vastuun kanssakansalaisiaan kohtaan, jotka ovat joutuneet kokemaan traagiset iskut. Hän sekä esittää lyhyen, iskujen jälkeen julistetun poikkeustilan jo nyt suojelevan kansalaisia (“– – a permis aux pouvoirs publics de mettre en œuvre, sans attendre, des moyens et des procédures exceptionnels pour protéger nos citoyens, assurer leur sécurité” (sallivat viranomaisten toteuttaa viipymättä poikkeukselliset keinot ja menettelyt kansalaistemme suojelemiseksi ja heidän turvallisuutensa varmistamiseksi)), että peräänkuuluttaa kuulijoiden vastuuta

suojella kansalaisia myös vastakin, pidentämällä poikkeustilaa ja muuttamalla lainsäädäntöä (“*Nos concitoyens nous demandent de tout mettre en œuvre pour les protéger*” (Kansalaiset pyytävät meitä tekemään kaikkemme suojellaksemme heitä), “*les Français nous le demandent*” (ranskalaiset pyytävät sitä meiltä)). Valls vetoaa laista äänestäviin kuulijoihinsa ranskalaisten, kansalaisten ja heidän äänestäjiensä äänellä. Tämä on toki tunteisiin vetoavaa retoriikkaa, eikä siten samanlaista logokseen pohjautuvaa perustelua kuin esimerkiksi juridiikkaan vetoaminen. Tilanne (kuolemantapauksia, iskuja), johon jo oletusarvoisesti liittyy voimakkaita tunteita kuten pelkoa ja surua saattaa toisaalta olla helpommin argumentoitavissa juuri tunteisiin vetoamisen kautta. Mikäli kuulijat hyväksyvät Vallsin argumentin siitä, että he ovat vastuussa kansalaisten turvallisuudesta ja siitä että poikkeustilalaki edistää tätä turvallisuutta, harva halunnee asettua vastaan ja myöhemmin tuntea kantavansa vastuuta mahdollisista tulevista iskuista.

Valls korostaa puheessaan toistuvasti tarvetta ja pakkoa (*la nécessité, il faut/il ne faut, devoir*), usein liittäen ne muihin perusteluihinsa. ”Vapauksia on ehdottoman välttämätöntä rajoittaa, Euroopan Unionin rajoja täytyy kontrolloida systemaattisesti, sekä meidän täytyy jatkaa tehokasta toimimista”. Usein tarpeen ilmaisuun liittyy myös selkeä uhkakuva, kuten esimerkiksi Unionin tapauksessa: mikäli rajavalvontaa ei tiukenneta, on koko Schengenin selviytyminen pelissä. Myös pakon ja tarpeen korostaminen voi olla pyrkimys asian nostamiseksi politiikan prioriteetiksi ja siten turvallisuuden piiriin (Peoples & Vaughan-Williams 2014, 93). Vallsin esittelemät toimet eivät ole vain ehdotuksia tai kehotuksia tilanteen hallintaan ja turvallisuuden edistämiseen, vaan ne ovat suorastaan välttämättömyksiä. Mikäli niitä ei noudateta, ei myöskään voida edistää turvallisuutta vaan pikemminkin altistetaan tilanne jälleen politisoinnille. Toisin kuin turvallistetussa asiassa, politisoidussa asiassa ei ole yhtä keskeistä konsensusta, vaan se on avoin ”pelaamiselle” eli politikoinnille ja poliittiselle keskustelulle (Palonen 2003, 182). Turvallistetussa asiassa ei ole samalla tavalla erilaisia vaihtoehtoja tai useampia mahdollisia lopputuloksia, vaan sitä ohjaa välttämättömyys (Buzan 1998, 29). Valls puheen turvallisuustoimijana esiintyy auktoriteettina, jolla on valtuus esittää yleisölleen nämä välttämättömät keinot, joilla heidän turvallisuutensa pyritään takaamaan.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vaikka Buzan ym. (1998, 24-25) ovat määritelleet erilaisia toimia asioiden tai uhkien turvallistamiseen tai siihen pyrkimiseen, se ei kuitenkaan ole täysin yksinkertainen prosessi. Poikkeustilan kaltainen erikoinen ja usein ongelmallinen tilanne ei ole turvallistettavissa yhden vaikuttavan puheen avulla, vaan vaatii tarkkaa, harkittua ja laajamittaista politisointia tuekseen. Vaikka yksittäiset puheet voivat antaa mielenkiintoisen katsauksen prosessiin ja sen osiin, eivät ne itsessään tarjoa valmiita vastauksia siihen, miten poikkeustilanne on onnistuttu turvallistamaan. Niiden avulla on kuitenkin mahdollista pohtia sitä, millaisin keinoin turvallistamiseen on pyritty, ja millaisia teemoja siihen liittyy.

Tutkielman tarkoitus oli tarkastella retorisia keinoja Manuel Vallsin poikkeustilan pidentämistä käsittelevässä puheessa turvallistamisteorian viitekehyksessä. Puheesta löytyy useita retorisia keinoja, jotka voi tulkita pyrkimyksinä turvallistaa terrorismin uhkaa ja siten pyrkimyksinä perustella poikkeustilaa ja sen pidentämistä uudella lainsäädännöllä. Puheesta nostettiin analyysissä esiin selkeitä turvallistavia puhetekoja, eli ”turvallisuuden puhumista” (esimerkiksi terrorismiuhan toteaminen, kriisin käsite), mutta myös muita turvallistamisteorian keskeisiä käsitteitä (esimerkiksi kiireellisyys, prioriteetti) tukevia retorisia keinoja. Varsinaisista retoriikan teorioiden elementeistä puheessa käytettiin erityisesti identifikaatiota eli samastamista sekä puheen logosta, ethosta ja pathosta tukevia keinoja, kuten esimerkiksi faktojen ja lukujen esittäminen, puhujan ja kuulijoiden yhteisöllisyyden korostaminen sekä voimakkaat, tunteita herättävät ilmaisu- ja metaforat.

Vaikka puheen tarkoituksena onkin vaikuttaa, ei ole itsestään selvää sillä pyrittävän juuri tai ainakaan pelkästään turvallistamiseen. Puhetta olisi mahdollisesti voinut käsitellä myös politisoinnin käsitteen näkökulmasta, ikään kuin laajempaan teemaan kuin turvallistaminen. Puheesta löytyy kuitenkin niin monia turvallisuusteoriassa mainittuja elementtejä, että sitä oli mahdollista käsitellä rajatumman tutkimuskysymyksen näkökulmasta. On mielenkiintoista, miten eri tavoin ja miten monia turvallistamista luovia keinoja voidaan käyttää niinkin lyhyessä tekstissä kuin puhe. Myös retoristen keinojen turvallistamisen luojina on kiintoisaa: vaikka puheaktit ovat turvallistamisessa tärkeitä, ne eivät suinkaan ole ainoita kielellisiä keinoja sen saavuttamiseen tai siihen pyrkimisessä.

Sekä Ranskan pitkää poikkeustilaa, että turvallistamista ranskalaisessa kontekstissa voisi tutkia vielä useista erilaisista näkökulmista. Ranskan poikkeustilaa seurannut uusi terrorismilaki on niin tuore, ettei sen kaikkia vaikutuksia ole vielä mahdollista nähdä. Tässä tutkielmassa käytetty puhe pidettiin

ennen ensimmäistä uuden poikkeustilalain täytäntöönpanoa, jolloin asenne lakia kohtaan oli selkeästi positiivinen ja tunnelma oli yksimielinen ja hyväksyvä. Myöhemmin sekä poikkeustilalait, itse poikkeustila sekä uusi terrorismilaki ovat saaneet kritiikkiä osakseen, joskin lähinnä ulkopuolisilta tahoilta sekä eri teorioitsijoilta. Voisi olla mielenkiintoista tutkia esimerkiksi näiden kritiikkien retoriikkaa, erityisesti uutta terrorismilakia kohtaan kritiikkiä esittäneen entisen oikeusministeri Jean-Jacques Urvoas'n mahdollisia puheenvuoroja. Juuri ranskalaisten itsensä, (erityisesti poliitikkojen) esittämä kritiikki on kiinnostavaa, koska hieman yli puolet kansalaisista puolsi uutta terrorismilainsäädäntöä jopa pitkän poikkeustilan loppuvaiheessa (kts. La Depeche 30.10.2017).

Ranskan poikkeustilan retoriikkaa voisi tutkia myös muista kuin turvallisuusteorian näkökulmasta. Esimerkiksi analyysi demokratian näkökulmasta voisi olla kiinnostava, sillä poikkeustila usein yhdistetäänkin vahvasti demokratiaan juuri niiden ongelmallisen suhteen vuoksi. Ranskan poikkeustilaa on tarkasteltu jonkin verran demokratian näkökulmasta, mutta ei välttämättä retorisen analyysin avulla eikä esimerkiksi yhteen tai useampaan puheeseen keskittyen. Poikkeustilan aikana sekä silloinen pääministeri Valls että presidentit François Hollande ja Emmanuel Macron viittasivat poikkeustilan perusteluissaan usein juuri demokratian säilyttämiseen ja suojelemiseen (kts. esimerkiksi Liberation 13.11.2016). Myös ihmisoikeuskysymykset sekä syrjintä ja etninen profilointi ovat tulleet esille poikkeustilaan ja uuteen terrorismilakiin kohdistuvassa kritiikissä (kts. esimerkiksi Chrisafis 26.11.2015), ja erityisesti pitemmällä aikavälillä poikkeustilaa olisi hyödyllistä tarkastella myös näistä näkökulmista.

Tutkielmassa käsiteltiin poikkeustilan julistamiseen liittyvää politisointia ja turvallistamista, mutta Ranskan uuden terrorismilain kiinnostavia аспектеja ovat nimenomaan depolitisointi ja "epäturvallistaminen" (desecuritization). Sisällyttämällä poikkeustilan aikaisia keinoja pysyvään lakiin pyrittiin normalisoimaan eli depolitisoidaan poikkeustilaa (Wood 2015, 522-523). Samalla se pyrittiin epäturvallistamaan siirtämällä poikkeukselliset keinot pois turvallistamisen piiristä ja tavalliseen tilanteeseen sekä osaksi normaaleja lakiprosesseja (joskin laki käsiteltiin nopeutetusti) (Buzan 1998, 29). Depolitisoinnin ja epäturvallistamisen keinoja voisi tutkia joko eksplisiittisesti viimeisimpiä, uutta terrorismilakia koskevia puheita ja niiden retoriikkaa analysoimalla, tai implisiittisesti tarkastelemalla terrorismilakiin johtaneita keskusteluita ja teemoja koko poikkeustilan ajalta. Uusi terrorismilaki on joka tapauksessa ilmiönä kiehtova ja uutuudessaan vielä tuore ja hyödyllinen aihe politiikan tutkimuksessa.

6 LÄHTEET

AINEISTO

Manuel Valls 19.11.2015. Discours du Manuel VALLS, Premier ministre - Projet de loi sur la prorogation de l'état d'urgence. Assemblée nationale. Saatavilla <
https://www.gouvernement.fr/sites/default/files/document/document/2015/11/20151119_discours_d_e_manuel_valls_premier_ministre_-_projet_de_loi_sur_la_prorogation_de_letat_durgence.pdf >

KIRJALLISUUS

Aristoteles. Retoriikka, Runousoppi. Toim. Knuutila, Simo; Niiniluoto, Ilkka & Thesleff, Holger. 2000. Gaudeamus, Tampere.

Buzan, Barry & Hansen, Lene. 2009. The evolution of international security studies. Cambridge University Press.

Buzan, Barry; Wæver, Ole & de Wilde, Jaap. 1998. Security: A New Framework for Analysis. Lynne Rienner Publishers.

Haapanen, Pirkko. 1996. Roomalaisten korkein taito. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.). 1996. Pelkkää retoriikkaa. Vastapaino, Tampere.

Leiwo, Matti & Pietikäinen, Sari. 1996. Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.). 1996. Pelkkää retoriikkaa. Vastapaino, Tampere.

Martin, James. 2013. Politics and rhetoric : a critical introduction. Routledge.

Palonen, Kari. 1996. Retorinen käänne poliittisen ajattelun tutkimuksessa. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.). 1996. Pelkkää retoriikkaa. Vastapaino, Tampere.

Palonen, Kari. 1997. Kootut retoriikat. Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä.

Peoples, Columba & Vaughan-Williams, Nick. 2014. Critical Security Studies : An Introduction. Routledge.

Puro, Jukka-Pekka. 2005. Retoriikan historia. WSOY.

Summa, Hilikka. 1996. Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.). 1996. Pelkkää retoriikkaa. Vastapaino, Tampere.

Tuomi, Jouni; Sarajärvi, Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

Wiesner, Claudia; Haapala, Taru & Palonen, Kari. 2017. Debates, rhetoric and political action : practices of textual interpretation and analysis. Palgrave Macmillan.

SÄHKÖISET LÄHTEET

Assemblée Nationale 2018. Assemblée nationale, XIVe législature, Session ordinaire de 2015-2016. Saatavilla < <http://www.assemblee-nationale.fr/14/cri/2015-2016/20160059.asp#P657272> > Viitattu 16.12.2018.

Bastié, Eugénie. 16.11.2015. Attentats terroristes en France: 2015, «*annus horribilis*». Le Figaro. Saatavilla < <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2015/11/16/01016-20151116ARTFIG00008-attentats-terroristes-en-france-2015-annus-horribilis.php> > Viitattu 8.11.2018.

Boutry, Timothée. 13.1.2015. Hollande décrète l'état d'urgence. Le Parisien. Saatavilla < <http://atelier.leparisien.fr/sites/attentats-novembre-2015-paris/2015/11/13/attentats-a-paris-hollande-decrete-letat-durgence-sur-lensemble-du-territoire/> > Viitattu 8.11.2018.

Bozinovic, Filip G. 2017. Finding the Limits of France's State of Emergency. Julkaisussa Claremont-UC Undergraduate Research Conference on the European Union, vol. 4, s. 13-32. Saatavilla < <https://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.fi/&httpsredir=1&article=1126&context=urceu> >

Chrisafis, Angelique. 26.11.2015. France's state of emergency could lead to abuses, say human rights groups. Saatavilla < <https://www.theguardian.com/world/2015/nov/26/frances-state-of-emergency-could-lead-to-abuses-human-rights-groups-warn> > Viitattu 16.12.2018.

Défenseur des droits 2018. L'état d'urgence. Saatavilla < <https://www.defenseurdesdroits.fr/fr/letat-durgence#loi> > Viitattu 4.11.2018.

Duhamel, Olivier. 2016. Terrorism and Constitutional Amendment in France. Julkaisussa European Constitutional Law Review; Dordrecht Vol. 12, Iss. 1. Saatavilla < <https://search.proquest.com/docview/1780116833> >

Gouvernement 2018. Etat d'urgence, sécurité intérieure et lutte contre le terrorisme. Saatavilla < <https://www.gouvernement.fr/conseil-des-ministres/2017-06-22/etat-d-urgence-securite-interieure-et-lutte-contre-le-terror> > Viitattu 13.11.2018.

Gouvernement 2018b. État d'urgence – Quelles sont les nouvelles mesures? Saatavilla < <https://www.gouvernement.fr/renforcement-de-la-loi-sur-l-etat-d-urgence-queelles-sont-les-nouvelles-mesures-3287> > Viitattu 16.12.2018.

Human Rights Watch 3.2.2016. France: Abuses Under State of Emergency. Saatavilla < <https://www.hrw.org/news/2016/02/03/france-abuses-under-state-emergency> > Viitattu 28.11.2018.

Jacquin, Jean-Baptiste & Pascual, Julia. 31.10.2018. Deux ans après, la fin de l'état d'urgence. Le Monde. Saatavilla < https://www.lemonde.fr/police-justice/article/2017/10/31/la-fin-de-l-etat-d-urgence_5208400_1653578.html > Viitattu 13.11.2018.

Kruger, Erin. 2005. State of Exception. Julkaisussa: Space and Culture Vol.8(3), s.338-342. Saatavilla < <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1206331205277395> >

La Depeche 30.10.2017. Macron acte la fin de l'état d'urgence, remplacé par la loi antiterroriste. Saatavilla < <https://www.ladepeche.fr/article/2017/10/30/2675500-macron-signe-loi-antiterroriste-entre-vigueur-mardi.html> > Viitattu 22.11.2018.

L'Express 7.1.2015. Charlie Hebdo: que signifie le plan "alerte attentat"? Saatavilla < https://www.lexpress.fr/actualite/societe/fait-divers/charlie-hebdo-que-signifie-le-plan-vigipirate-alerte-attentat_1638348.html > Viitattu 8.11.2018.

Liberation 13.11.2016. Manuel Valls annonce un prolongement de l'état d'urgence pour «protéger notre démocratie» Saatavilla < https://www.liberation.fr/france/2016/11/13/manuel-valls-annonce-un-prolongement-de-l-etat-d-urgence-pour-protoger-notre-democratie_1528038 > Viitattu 28.11.2018.

Legifrance 2018a. Constitution du 4 octobre 1958. Saatavilla < https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=89005B24D767A70174EDF30F256332EE.tplgfr25s_2?cidTexte=JORFTEXT000000571356&dateTexte=20090809 > Viitattu 4.11.2018.

Legifrance 2018b. Loi du 9 août 1849 sur l'état de siège. Saatavilla < https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=89005B24D767A70174EDF30F256332EE.tplgfr25s_2?cidTexte=LEGITEXT000006070693&dateTexte=20181104 > Viitattu 4.11.2018.

Legifrance 2018c. Loi n° 55-385 du 3 avril 1955 relatif à l'état d'urgence. Saatavilla < <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000031504662&dateTexte=20151120> > Viitattu 4.11.2018.

Lurie, Guy. 2015. What is Modern in the State of Exception? Draft Paper for the workshop on 'Law, Violence and Exception', held at the Centre de recherche français à Jérusalem. Saatavilla < http://minervaextremelaw.haifa.ac.il/images/Lurie-What_is_Modern_in_the_State_of_Exception_24_November_2015.pdf >

Midi Libre 7.1.2015. Attentat à Charlie Hebdo : mercredi noir, le film d'une attaque meurtrière. Saatavilla < <https://www.midilibre.fr/2015/01/07/paris-fusillade-au-siege-de-charlie-hebdo-c-est-un-veritable-massacre,1107205.php> > Viitattu 8.11.2018.

Midi Libre 8.1.2015. Attentat à Charlie Hebdo : le profil des deux suspects se précise. Saatavilla < <https://www.midilibre.fr/2015/01/08/attentat-a-charlie-hebdo-le-profil-des-deux-suspects,1107689.php> > Viitattu 8.11.2018.

Palonen, Kari. 2003. Four Times of Politics: Policy, Polity, Politicking, and Politicization. *Julkaisussa Alternatives: Global, Local, Political March 2003, Vol.28 (2), s.171-186.* Saatavilla < <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/030437540302800202> >

Pascale Egré, Eric Pelletier, Stéphane Sellami & Florian Loisy. 17.11.2015. Trois commandos et une nuit barbare. Saatavilla < <http://atelier.leparisien.fr/sites/attentats-novembre-2015-paris/2015/11/17/attentats-de-paris-trois-commandos-et-une-nuit-barbare/> > Viitattu 8.11.2018.

Perolini, Marco. 26.7.2017. France's permanent state of emergency. Saatavilla < <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/09/a-permanent-state-of-emergency-in-france/>. > Viitattu 28.11.2018.

Sénat 2018a. État d'urgence - Loi prorogeant l'application de la loi n° 55-385 du 3 avril 1955 relative à l'état d'urgence et renforçant l'efficacité de ses dispositions. Saatavilla < <https://www.senat.fr/dossier-legislatif/pjl15-176.html> > Viitattu 4.11.2018.

Sénat 2018b. Vos Sénateurs. Saatavilla < <https://www.senat.fr/elus.html> > Viitattu 4.11.2018.

Sénat 2018c. Le Sénat et la loi. Saatavilla < <https://www.senat.fr/role/senatloi.html> > Viitattu 4.11.2018.

Sénat 2018d. Prorogation de l'état d'urgence. Loi prorogeant l'application de la loi n° 55-385 du 3 avril 1955 relative à l'état d'urgence. Saatavilla < <http://www.senat.fr/dossier-legislatif/pjl15-574.html> > Viitattu 4.11.2018.

Sénat 2018e. Projet de loi renforçant la sécurité intérieure et la lutte contre le terrorisme. Saatavilla < <http://www.senat.fr/rap/a16-636/a16-6360.html#fn2> > Viitattu 3.11.2018.

Sénat 2018f. Sécurité intérieure et lutte contre le terrorisme. Saatavilla < <http://www.senat.fr/dossier-legislatif/pjl16-587.html#block-timeline> > Viitattu 13.11.2018.

Sheeran, Scott P. 2013. Reconceptualizing States of Emergency under International Human Rights Law: Theory, Legal Doctrine, and Politics. Julkaisussa Michigan Journal of International Law 34 (3), s. 491-557. Saatavilla < <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=mjil> >

Tikka, Iida. 3.10.2018. Ranskan parlamentti hyväksyi uuden terrorilain – monet hätätilan toimet pysyvyksi. Yle. Saatavilla < https://yle.fi/utiset/3-9864549_ > Viitattu 13.11.2018.

Tuomivaara, Timo. 2005. Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Saatavilla < <http://www.mv.helsinki.fi/home/ttuomiva/Y125luku6.pdf> > Viitattu 19.11.2018.

UN News 25.5.2018. France: New terrorism laws may undercut human rights and freedoms, says UN expert. Saatavilla < <https://news.un.org/en/story/2018/05/1010721> > Viitattu 28.11.2018.

Wood, Matthew. 2015. Politicisation, Depoliticisation and Anti-Politics: Towards a Multilevel Research Agenda. Julkaisussa Political Studies Review, vol. 14, 4: pp. 521-533. Saatavilla < <https://journals-sagepub-com.ezproxy.jyu.fi/doi/full/10.1111/1478-9302.12074> >